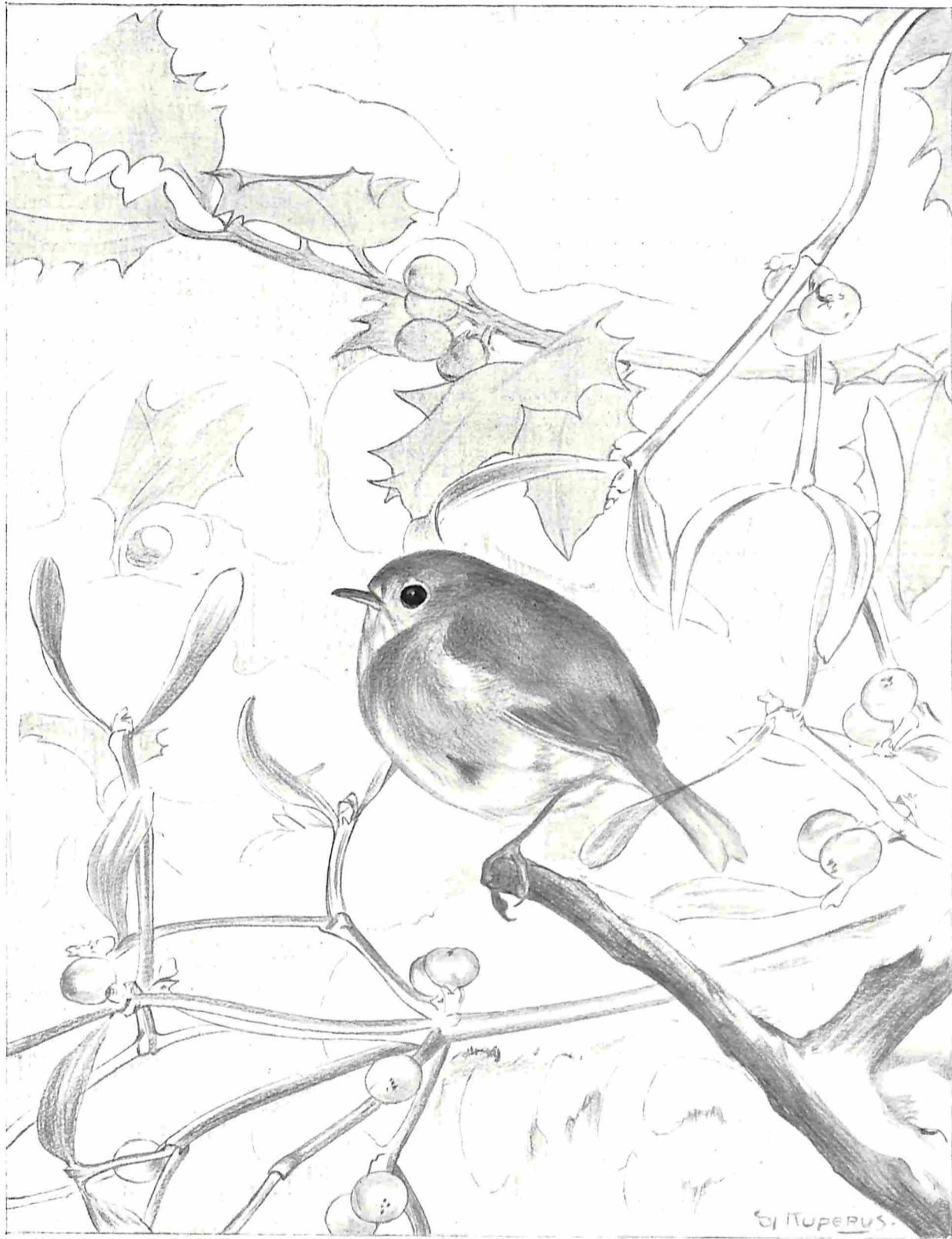

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 6

ZATERDAG 10 FEBRUARI 1923.

ROOBBORSTJE IN MISTLETOE.
Naar de teekening van Sj. Kuperus.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

ROODBORSTJE IN MISTLETOE, ILLUSTRATIE	BLL. 61
HET HUIS MET DEN BRONZEN KLOPPER, UIT HET ENGELSCHE, DOOR WILLIAM LE QUEUX (6)	62
HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 64—70
VAN EEN GEVANGENE OP HET VOORMALIG BLOKHUIS TE GENEMUIDEN, DOOR H. V. DALFSEN	BLZ. 68
EEN PRACHTIG BOLGEWAS VOOR DEN ZOMER, DOOR A. J. VAN LAREN, GEÏLLUSTREERD	71
IN EEN JAPANSCHEN TUIN, DOOR LAFADIO HEARN VERTAALD DOOR HENRI POLAK	72
IN HET BEEKHUIZER BOSCH, ILLUSTRATIE	72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

Het huis met den bronzen klopper

6) door WILLIAM LE QUEUX.

ZE woonde in de buurt van Yootha's woning in Cumberland met een futloos schepsel, dat ze haar man noemde, en ze had altijd afkeurend gesproken over wat ze noemde „dat afschuwelijke onafhankelijkheidsgevoel van dat meisje”. „En wat meer is,” placht die vrouw te zeggen, „het zou me heelemaal niet verwonderen als we den een of anderen dag heel leelijke dingen van haar zouden hooren”. Die bemoeizieke vrouw was het ook geweest, die het eerst met Yootha's ouders erover gesproken had, dat het niet *comme-il-faut* was, dat hun dochter een vrijgezellen-leven leidde in Londen, en het was aan haar te wijten geweest, dat Yootha's vader, toen hij eenige maanden geleden met zijn vrouw in Londen was geweest, zoo tot haar gesproken en getracht had Yootha mee terug te nemen naar Cumberland. „Ik wou, Yootha lieveling, dat je mij eens vertelde, wat jou in den laatsten tijd mankeert”. „Zij, die zoo sprak, was Cora Hartsilver, haar beste vriendin, en bij die woorden sloeg deze den arm om het meisje heen en drukte haar wang tegen den haren. „Zou je 't mij niet zoo'n heel klein beetje kunnen vertellen?” ging zij vleierend voort, toen Yootha zwakjes trachtte zich los te maken. „Wij hebben elkaar toch altijd onze geheimen verteld en we hebben toch altijd onbeperkt vertrouwen in elkaar gesteld, nietwaar? Nu moet je niet zeggen, dat er niets aan de hand is, want ik zie, dat je iets op je hart hebt. Ik heb al weken lang een verandering bij je bespeurd en andere menschen hebben 't ook opgemerkt. Wat is 't lieveling? Of mag ik er misschien naar raden?” „Cora, praat toch niet zulken onzin!” antwoordde het jonge meisje haastig. „Ik ben zoo gezond als een visch, ik ben nooit gezonder geweest en ik heb absoluut niets op mijn hart”. „Op je woord van eer?” „Op mijn woord van—” „Plotseling zweeg zij. „Zie je wèl, ik wist wel, dat jij niet liegen kon,” zei Cora lachend. „Mag ik dus nu heel eventjes raden?” „O, je mag zooveel raden als je wilt, als 't jou amu-

seert!” riep Yootha blozend uit. „Je zult zeker zeggen, dat ik verliefd ben! Waarom verbeelden getrouwde vrouwen zich toch altijd, dat ieder meisje, dat ze zien, verliefd moet zijn? Het is gewoonweg bespottelijk. Ik heb al zoo vaak gezegd, dat de meeste mannen me gruwelijk vervelen. De meerderheid van de mannen, waar ik mee in aanraking kom, behalve enkelen in de artisten-wereld, hebben voor geen duit oorspronkelijkheid of eigen gedachten”. „Is dat niet eenigszins een pleonasme? Toegegeven, dat er veel vervelende mannen zijn, maar er zijn er toch ook, die niet vervelend zijn, al behoren ze niet tot de artisten-wereld of komen zij, voor zoover ik weet, daarmee zelfs nooit in aanraking. Bovendien zijn er mannen, die sommige vrouwen saai vinden, en anderen. . . . Herinner je je ons klein lunchgezelschap in het Ritz Hotel kort vóór den wapenstilstand, Yootha?” vervolgde zij. „Archie la Planta had ons geïnviteerd en hij stelde ons onder anderen voor aan een man, die de meesten onzer onuitsprekelijk vervelend toescheen — de mooie Mrs. Mervyn-Robertson bijvoorbeeld had de grootste moeite niet te toonen, dat de man haar doodelijk verveelde — en toch ben ik voor mij overtuigd, dat jij je zelfs toen al tot kapitein Charlie Preston aangetrokken voelde, zooals nog nooit tot eenigen man en —” „Zij zweeg, want het gelaat van haar vriendin was plotseling geheel veranderd. Zij keek Cora aan met schitterende oogen, terwijl haar half geopende lippen beefden door haar versnelde ademhaling. Toen, als door een plotselinge gedachte getroffen, greep zij Cora bij den arm. „Wie heeft 't je verteld?” vroeg zij haastig fluisterend. „Ik dacht, dat niemand er eenig vermoeden van had”. „Dat spreekt vanzelf. Verliefde vrouwen denken altijd — en doen vaak — verkeerde dingen. Lieve Hemel, Yootha, ik weet 't al maanden lang! Ik vermoedde het al den eersten dag toen jelui samen kennis maakten bij Ritz, en het eenige, dat me verbaast is, dat je het al dien tijd voor mij geheim gehouden hebt — of dat dacht je tenminste. Heeft hij al iets gezegd?” „Iets gezegd? Natuurlijk niet. Wat is dat nu voor 'n vraag!” „Ja, het is zeker erg dwaas om een meisje te vragen, of een man, die klaarblijkelijk smoorlijk verliefd op haar is, haar gevraagd heeft of —” „Zeg dat nog eens!” viel Yootha haar opgewonden in de rede. „Meen je dat werkelijk? Denk je inderdaad, dat —” „Ga maar gerust voort. Of ik denk, dat hij werkelijk van je houdt? Ik denk 't niet alleen. Ik weet 't”. „Hoe weet je dat? Heeft hij 't je verteld?” „O, Yootha, we hebben zoo even gesproken over mannen, die traag van begrip zijn, maar ik geloof dat jij wel het hardste hoofd hebt van alle menschen, die ik ken”. „Zoo bleven ze praten, en nadat het jonge meisje eenmaal de waarheid erkend had, legde zij haar heele hart bloot voor de vrouw, die sinds al die jaren haar vriendin was geweest. Nu vertelde zij Cora Hartsilver zonder angst of terughoudendheid, dat ze dien eersten dag bij Ritz al verliefd was geworden op den jongen officier, en dat ze tijdens het bezoek bij Mrs. Mervyn-Robertson, toen ze samen hadden zitten luisteren naar Tchaikowsky's heerlijke muziek, zich bewust was geworden van de genegenheid, die ze voor hem voelde. En sinds dien middag was haar liefde voor hem steeds gegroeid. „Tijdens dit gesprek hadden de twee vrouwen, die zulke echte vriendinnen waren, op een divan gezeten. Nu werd Cora Hartsilver plotseling onverklaarbaar stil. Yootha keek haar eenige oogenblikken verbaasd aan. „Cora, schat, wat mankeert jou ineens?” vroeg zij plotseling, dichterbij schuivend. „Je bent toch niet ontstemd, door wat ik je verteld heb?” „Ontstemd? Volstrekt niet”. En terwijl ze sprak legde ze onwillekeurig haar hand op die harer vriendin en greep die vast. „Nee, ik dacht alleen maar — het was iets, dat —” Zij zweeg en Yootha hoorde haar snikken. „Cora, Cora!” riep zij uit. „Och, vertel me toch, wat je hindert! Waar dacht je aan?” „Zij zaten nu met de armen om elkaar geslagen, de gezichten vlak bijeen. Toen overweldigde het Cora Hartsilver en zij begon hartroerend te schreien. „Het is iets, dat ik me voorgenomen had nooit iemand te vertellen,” zei ze ten slotte, toen het Yootha gelukt was haar eenigszins tot bedaren te brengen. „Maar wat je me verteld hebt van je liefde voor Kapitein Preston, heeft alles wil je me dan op je woord beloven, dat je het nooit aan iemand, wien dan ook, zult over vertellen?” „Dat wil ik. Ik beloof vertrouwd, dus je kunt ook op mij vertrouwen, niet waar? Je weet toch, schatje, dat ik een geheim bewaren kan, niet waar? Vertel het mij nu maar eens heelemaal”. „Cora bleef

nog een korte poos zwijgen en van tijd tot tijd haar oogen met haar zakdoek afdrogen. Ten laatste sprak zij, bijna fluisterend: „Herinner jij je Sir Stephen Lethbridge?” „Of ik me hem herinner? Natuurlijk wel”. „Yootha, ik was doodelijk verliefd op hem! Ik hield van hem toen ik trouwde, en na mijn huwelijk groeide mijn liefde voor hem steeds.” „Waarom heb je me dat nooit vroeger verteld, liefste? Daar had ik geen flauw idee van. Vermoedde Henry iets?” „Nee. Maar Henry was in dergelijke zaken ook niet scherpziend. Hij was in de kamer toen ik het bericht in de krant las, maar het gelukte mij mijn gevoelens te verbergen en te spreken en te doen alsof er niets bizonders aan de hand was. Ik weet nog niet, hoe ik 't gedaan kreeg. En toen wij den volgenden dag allemaal samen bij Ritz lunchten — dat was de dag waarop je kennis hebt gemaakt met kapitein Preston — heb ik toch ook niets ervan getoond, wel? En toch brak mij het hart”. „Zij zweeg een oogenblik en vervolgde toen: „En dien dag — stierf Henry! O, als hij iets vroeger gestorven was, vóór de arme Stephen zich van kant had gemaakt — denk eens aan, Yootha, dan had ik Stephen wellicht kunnen redden, dan zou hij nu nog leven en —” Zij kon zich niet meer dwingen en begon hartroerend te snikken. Het duurde een heelen tijd alvorens het haar vriendin gelukte haar tot bedaren te brengen. „Maar zelfs aangenomen, Henry was vroeger gestorven, hoe had je dan nog Stephen het leven kunnen redden?” vroeg Yootha toen op verbaasden toon. „Dat zal ik je zeggen. Een week tevoren, had Stephen mij geschreven en mij verzocht bij hem te komen. Hij zei, dat hij in ernstige moeilijkheden zat, iets dat hij in een brief niet kon zeggen, of eigenlijk zei hij „niet durfde schrijven”. Je weet, dat we sinds onze kinderjaren bevriend waren geweest en hij had toen hij nog een jongen was vaak zijn geheimen verteld. Maar natuurlijk kon ik niet gaan. Welke reden had ik Henry kunnen geven? Je weet wat Henry voor een mensch was en dat hij vond, dat het de „plicht” van een vrouw was geen geheimen te hebben voor haar man. Toen ik dien brief van Stephen las, vond ik iets in den toon, dat mij bang maakte. De gedachte kwam zelfs bij mij op, dat hij van plan was iets ergs te doen, ofschoon ik geen oogenblik — dat — verwachtte”. „Wist hij, dat je van hem hield?” „Ja, hij wist het al lang. Hij beschouwde mij als zijn beste vriendin. En sinds zijn dood peins ik er voortdurend over wat hem er toe gedreven kan hebben zich dood te schieten. Ik had zoo iets gehoord, dat hij in slecht gezelschap was geraakt; dat hij meer uitgaf, dan hij eigenlijk kon doen. Maar misschien bevatten die geruchten geen waarheid. En zelfs als ze wél waar waren, was dat nog geen reden voor hem om een eind aan zijn leven te maken. Ik ben overtuigd, dat de ware reden het een of ander was, dat hij mij wilde vertellen”. „Wat je daar zegt, Cora, doet me denken aan Lord Froissart. Ik hoor, dat hij hemel en aarde beweegt om er achter te komen, wat Vera er toe gebracht heeft een eind aan haar leven te maken — iedereen weet, dat ze dat gedaan heeft. Men zegt, dat hij van meening is, dat er een geheim achter stak; ook zegt men — maar ik weet niet of 't waar is — dat hij zich verbeeldt, dat Mrs. Mervyn-Robertson de ware oorzaak weet. Zij en Vera waren intieme vriendinnen”. „O, Yootha,” riep Mrs. Hartsilver uit. „Ik had je juist willen zeggen, dat Lord Froissart vanavond hier komt. Ik wou er eerst niets van zeggen, omdat hij, op mijn verzoek, kapitein Preston meebrengt. Ik wou dat dit een verrassing voor je was”. „Yootha was in de wolken. In haar vreugde trok ze haar vriendin naar zich toe en kuste haar. „Wat ben je toch een engel, Cora,” zei ze. „Dat is net iets voor jou, zooveel mogelijk anderen plezier te doen. Hoe laat denk je, dat ze komen?” „Lord Froissart dineert in zijn club met kapitein Preston. Lord Froissart zei, dat ze na het diner zouden komen”. „En zoo zaten drie dagen na het gebeurde in het huis met den bronzen klopper Lord Froissart, Kapitein Preston, Cora Hartsilver en Yootha Hagerston in Cora's salon bij elkaar. Ofschoon in den aanvang het gesprek over alledaagsche dingen liep, was het onvermijdelijk, dat ze na eenigen tijd op het onderwerp kwamen, dat hun allen zoo veel belang inboezemde. Lord Froissart had ze, voor zoover hij dat raadzaam vond, zijn onaangename avontuur in het huis met den bronzen klopper verteld, toen Cora plotseling vroeg: „Zou dat detective-bureau misschien niet iets kunnen ontdekken, dat kan leiden tot een verklaring van de vele geheimzinnige sterfgevallen, die in de laatste paar jaren zijn voorgekomen? U en ik, Lord Froissart, hebben beide reden om te wenschen, dat er iets in die richting gedaan wordt”. „Een oogenblik

heerschte er stilte in het vertrek. Mrs. Hartsilver en Lord Froissart kenden elkaar reeds lang, en zij hadden al vroeger hierover gesproken. „Nu je er toch over begint,” zei hij ten slotte, „wil ik u wel zeggen, dat ik daarheen was gegaan speciaal met de bedoeling Stothert hieromtrent te raadplegen. De drama's die zich hebben afgespeeld, zijn zoo buitengewoon, dat men onwillekeurig naar de oorzaak gaat zoeken. En naar mijn meening was de dood van uw echtgenoot, Mrs. Hartsilver, wel het vreemdste geval. Als 'k onder al mijn kennissen iemand had moeten noemen van wien ik niet dacht, dat hij een eind aan zijn leven zou maken, had ik zeker den armen Henry genoemd. Wij spraken eens over zelfmoord en hij scheen al te griezelen bij de enkele gedachte daaraan”. „Zou u, Mrs. Hartsilver,” sprak nu kapitein Preston, „mij misschien iets kunnen vertellen van die dame wier naam op aller lippen en wier portret in alle winkels is — die Mrs. Mervyn-Robertson?” „Ik vrees van niet,” zei Cora. „Men zegt, dat ze van Australische afkomst is en dat haar vader schapenfokker was”. „Dat heb ik ook gehoord,” zei Lord Froissart snel. „Dan hebben drie onzer het gehoord en vermoedelijk van verschillende kanten. Maar een vriend van mij, George Blenkiron, die twintig jaar in Australië gewoond heeft en die het land grondig kent, heeft mij gezegd dat er in heel Australië geen schapenfokker is of ooit geweest is, die Robertson of Mervyn Robertson heette”. „Maar Mervyn-Robertson is zeker de naam van haar man,” zei Yootha. „Heel juist. Maar gek genoeg is haar eigen naam Robertson. Dat wist Blenkiron. Hij is daar bij toeval en op een heel zonderlinge manier achter gekomen.”

ZEVENDE HOOFDSTUK.

IETS OMTRENT „JESSICA”.

„Jessica Mervyn-Robertson was een opmerkelijke vrouw. Groot, met een prachtig figuur, leek ze nog langer dan ze was door haar mooie houding. Ze was sierlijk in al haar bewegingen en trok overal de aandacht. Haar haar had die koperachtig bruine kleur, die, als de zon of het licht er op schijnt, met goud doorweven lijkt. Haar bleeke gelaatstint contrasteerde sterk met haar koraalroode lippen en haar grijs-groene oogen konden blikken uitzenden, die weinig mannen konden weerstaan. Maar het meest viel haar stem op, een stem die men nooit kon vergeten. Bij een zangeres zou men het een volle altstem noemen. „Een paar jaar te voren was zij voor het eerst in Londen gekomen, en in korten tijd had zij een massa vrienden. Ofschoon niemand wist waar ze vandaan kwam, of hoe ze aan haar geld kwam, bezochten niettemin menschen uit den hoogsten stand haar avondjes. Men accepteerde haar zonder meer, en al spoedig was ze zoo bekend geworden, dat reeds na een jaar, wie Jessica Mervyn-Robertson niet kende of niet op haar soiree's kwam, gerust kon zeggen, dat hij niet meetelde. Men zei, dat ze Aloysius Stapleton op een dag, eenige maanden nadat zij zich in Londen had gevestigd, bij de wedrennen te Ascot had leeren kennen. Stapleton was al verscheidene jaren een bekende figuur in de stad geweest; hij was een vermogend vrijgezel die een appartement bewoonde in Maida Vale en een buitentje bezat in de buurt van Uckfield, en wiens eenige bezigheid de jacht op vermaak scheen te zijn. Hij oefende geen beroep uit en leek dat ook niet noodig te hebben. Waar de menschen uit de „monde où l'on s'amuse” bijeen kwamen, kon men zeker zijn „Louie” Stapleton te vinden, altijd naar de laatste mode gekleed en steeds bereid zijn vrienden te inviteeren om met hem te lunchen of te dineeren of zelfs ze uit te noodigen een *week-end* door te brengen in zijn landhuis „Het Nestje” in Sussett. „Een paar dagen na den avond dien Lord Froissart en Kapitein Preston, Cora Hartsilver en Yootha Hagerston samen hadden doorgebracht, zaten Jessica Mervyn-Robertson, met Stapleton, Archie La Planta en een aantal anderen in een loge van het Alhambra Theater te kijken naar de nieuwste attractie, een Russische danseres. Na het eerste bedrijf werd er aan de deur der loge geklopt en La Planta stond op om te zien wie er was. Nadat hij enkele woorden met de juffrouw gewisseld had, ging hij weg en sloot de deur achter zich. „Toen hij na het tweede bedrijf nog niet teruggekomen was, vertoonde Jessica tekenen van onrust. „Wat kan er met Archie gebeurd zijn?” zei ze tot Stapleton, die naast haar zat. „Weet jij wie er voor hem was?” „Nee. Ik zal even in de gang gaan en het de juffrouw vragen”.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
DÉTAIL VAN DE FRIES DER SCOUW IN DE BURGEMEESTERSKAMER.

'T AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

VI. (Slot).

DE ZALEN EN VERTREKKEN OP DE EERSTE VERDIEPING (vervolg)

DE HOGER GELEGEN VERTREKKEN. BESLUIT.

DE aan de zuidzijde van de Vierschaar gelegen Burgemeesterskamer behoort niet tot de schoonste vertrekken van het Stadhuis. Dat is voornamelijk te wijten aan Heeren Burgemeesteren, die inplaats van de door van Campen aan de noordzijde gedachte schouw een raam wenschten, om hun de gelegenheid te geven het spannen der Vierschaar bij te wonen. De schouw moest nu smaller worden, en tegen den zuidelijken muur worden aangebracht waarvan een gedeelte buitenmuur is, zoodat hier minder ruimte was, en de schouw bezwaarlijk het midden-gedeelte van den wand kon innemen. De symmetrie was hierdoor verstoord, en de pilasters, waarmee Stalpaert dit euvel trachtte te verbergen, bevredigen niet en bewerken slechts zeer onvolkomen, wat men er mee beoogde. Het schilderen van het schoorsteenstuk werd opgedragen aan Rembrandt; maar of omdat zijn stuk boven de kleiner gemaakte schouw niet meer paste en men het niet wilde verkleinen, of omdat het niet in den smaak viel — men weet dat Rembrandt's kunst tijdens zijn leven maar matig gewaardeerd werd — het werd niet geplaatst. Aan Jan Lievensz. werd opgedragen hetzelfde onderwerp te behandelen, n.l. het opvolgen van het bevel van den consul Suessa aan zijn vader Quintus Fabius Maximus, als afgezant tot hem komende, om van 't paard te stijgen en hem te voet te naderen, overeenkomstig den eerbied, dien men tegenover een consul verplicht was te betoonen. Vondel beschreef deze gebeurtenis — en op de schouw bracht men zijn dichtregelen aan — aldus:

De zoon van Fabius gebiedt zijn eigen vader
Van 't paard te stijgen voor Stadts eer en aghtbaarheid,
Die kent geen bloed en eischt dat hij eerbiedig nader.
Dus eert een man van staat het ampt hem opgeleid.

De donker-modderige voorstelling op het doek daarboven is allesbehalve duidelijk; misschien zal een geduchte schoonmaak van deze schilderij haar belangrijk ten goede komen, maar een meesterwerk lijkt het toch niet. (Zie de afb. op blz. 65). Fraai daarentegen is weer de marmeren schoorsteen-fries, voorstellende de triomftocht van Fabius Maximus (zie afb. op blz. 64 en 65). Het bevredigt het oog niet geheel, dat de hoofdpersoon in den stoet, de veldheer in zijn zegewagen, niet het midden van de groep vormt. Maar men wete, dat deze fries voor de oorspronkelijk breeder gedachte schouw is gemaakt, en dat wat thans het oostelijk zijvlak vormt, bestemd is geweest om mede van het voorvlak deel uit te maken. ☞ In de marmeren paneelen van het thans dichtgemaakte venster naar de Vierschaar zijn versierselen gebeeldhouwd, betrekking hebbend op de burgermeesterlijke macht en waardigheid; men ziet er een bloemenkrans met olijftakken; daaronder tusschen vruchten en loofwerk, een oud scheepsroer, en twee gekruiste sleutels, te saam gehouden door een lint waarop het woord „prudenter” (behoedzaam). Er tegenover is, tusschen dergelijk loofwerk, een spiegel aangebracht; daar prijkt het woord „fortiter” (krachtig) tusschen bijlbundels, zwaarden en een weegschaal. ☞ De zoldering in de burgemeesterskamer is in twee vakken verdeeld, tusschen welke de geslachtswapens der tijdens de inwijding van het Stadhuis regeerende Burgemeesteren zijn aangebracht, n.l. Joan Huydecoper van Maarsseveen, Cornelis de Graaf van Zuid-Polsbroeck, Joan van de Poll en Hendrik Dirkszoon Spiegel. De vakken zelve bevatten schilderstukken van Jan Bronkhorst, die een zinnebeeldige voorstelling geven van de burgermeesterlijke waardigheid. Het eene vertoont een vrouwefiguur, in de rechterhand twee sleutels, in de linkerhand een scepter houdende; rechts ziet men een Bijbel, links wapenen; en daaromhenen zweven kinderfiguren, palmtakken en eikenkransen aanreikende. Het andere bevat zwevende kinderkens, die een bijlbundel en de Amsterdamsche keizerskroon aandrigen. ☞ In deze kamer hing ook een steenen plaat, waarop met gulden letteren het bekende gedicht van Constantijn Huygens was gegrift, gewijd aan „de doorluchte Stichter van 's Werelds Achtste Wonder”. ☞ In deze kamer hier namen zij hunne besluiten in de vele gevallen waarin zij, zonder anderen daarin zelfs te kennen, gerechtigd waren een beslissing te nemen. Hier zaten zij aan de tafel, waarover een kostbaar tapijt was uitgespreid, op eenvoudige-statige stoelen, dezelfde stoelen waarop thans in het „Prinsenhof” de personen gezeten zijn, die zich niet bij machte gevoelen het Stadhuis van Amsterdam weder ten gebruike op te eischen. De kleeren maken den man niet, de stoel doet dit nog veel minder! Hier werd, zooals Alberdingk Thijm het zeide, „aan Euroop” en de Aard welker de wet gegeven.” Thans wordt deze kamer enkele dagen 's jaars door Koningin Wilhelmina als salon gebruikt. . . . ☞ De Burgemeesterskamer

Foto C. Steenberg.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
EMPIRE-DRESSOIR.

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

DE FRIES VAN DE SCOUW IN DE BURGEMEESTERSKAMER. VOORSTELLEND E DEN TRIOMFTOCHT VAN FABIVS MAXIMVS.

was voor 1808 toegankelijk uit de Burgerzaal; Lodewijk Napoleon deed hier een houten trap naar de tweede verdieping aanbrengen, en verplaatste den ingang daarnaast, naar een kabinet dat met een venster, nu in een deur veranderd, op de galerij uitzag. Onder de schouw werd — een vrij malle vertooning! — een deur gemaakt, om de burgemeesterskamer, ontbijtkamer van den koning van Holland geworden en tevens vertrek van zijn adjudanten, in verbinding te brengen met de zaal van den „Oud-Raad”, de zitkamer van Lodewijk Napoleon. Vergissen wij ons niet, dan is thans de deur onder de schouw weder dichtgemaakt; het schoorsteenvlak is met het hinderlijk spiegelglas bedekt, en daarvoor staat een nog hinderlijker verwarmingstoestel. De marmeren bevoering is door een dekvloer en tapijt aan het oog onttrokken. ☞ De „puye” of „afleesplaat”, — ook wel balkongalerij genoemd, sinds Lodewijk Napoleon voor het middenstuk van den voorgevel een balkon deed aanbrengen, dat aanvankelijk verguld is geweest — biedt, behalve de zoldering, weinig opmerkingswaardigs. Deze zoldering is in drie vakken verdeeld; in het middenvak schilderde Jan Bronkhorst Saturnus, in de vakken ter weerszijden de Faam van het Goede en die van het Kwade. Achter de pui ziet men in de Vierschaar, hier thans door groote spiegelruiten afgesloten. In 1674 werd in de pui een versje geschilderd, ter gelegenheid van den met Engeland gesloten vrede. Het luidde aldus:

't Onlangs door 't Frans gewelt Gaand', als dat was gestuyt,
Vernedert Nederlant, In 't Britsche Vreeverbant,
Droogt in d'Orangie Zon
De tranen uyt sijn oogen.

De twee laatste regels zijn wel merkwaardig; zij spreken er van, dat in oogenblikken van groote benauwdheid, Amsterdam en Oranje elkander eindelijk hadden gevonden. In 1795 werd dit geschrift verwijderd; het was toen natuurlijk niet oirbaar, van „Fransch geweld” en van „Oranje-zon” te spreken. . . . ☞ Ten noorden van de pui is de z.g. Justitiekamer, thans thesalon van H. M. de Koningin; hier werden vroeger de veroordeelden gebracht vóór hun terechtstelling. Uit een raam — wel wat primitief! — betraden zij het daarvoor opgeslagen schavot. In dit vertrek schijnt vroeger wel een schouw geweest te zijn, maar ze is reeds lang verdwenen. Lodewijk Napoleon deed er een witmarmeren schoorsteentje plaatsen, afkomstig uit het Stadhoudelijk kwartier aan het Haagsche Binnenhof, waar nu de Tweede Kamer vergadert. De hoeken van dit sierlijke schoorsteentje — in 't midden der fries ziet men te midden van bladnamenten een eekhoorn en duifjes — vertoonen grappige voorstellingen van den fabel van den vos en den ooievaar (zie de afb. op blz. 67). Er boven pronkt een spiegel met een druk-krullerige, uit hout gesneden vergulde lijst. Mooier, ja zeer mooi zijn de schoorsteenornamenten en de pendule. ☞ De zoldering is in drie vakken verdeeld, die beschilderd zijn door Nicolaas de Helt Stokade. In het middenvak zien we Amsterdam's Stedemaagd, met weegschaal en scepter, waarboven engelen zweven die de kroon boven haar hoofd houden. Haar vergezellen de Wijsheid en Waakzaamheid, die haar helpen de Boosheid, het Geweld en het Bedrog te verdrijven. In het vak bij de ramen zien we een vrouwefiguur, gewapend met de knots en den leeuwenhuid van Hercules, en de Kracht voorstellende, Amsterdam te hulp snellen. In het derde vak roeit een maagd een nest met horzels uit. Niet zeer fraai zijn de in hout gesneden omljstingen dezer schilderstukken, schikgodinnen en cactusplanten voorstellende. De helaas onder een dekvloer verborgen marmeren bevoering van dit vertrek daarentegen moet zeer fraai zijn; in 't midden van een donker fond is in wit marmer het wapen der stad aangebracht, en ter weerszijden daarvan, eveneens in wit marmer, een groot slagzwaard ingelegd. ☞ Ten noorden dezer Justitiekamer bevindt zich de Wees-

kamer, die wij nog verzuimden te noemen bij de gesloten vertrekken. Mooi moet hier de door zwart marmeren zuilen gedragen schouw zijn, met haar witte fries, waarin kinderkopjes en hagedissen op sierlijke wijze zijn gebeiteld; daaronder is al weer een kleine schoorsteen gezet. Het schoorsteenstuk, geschilderd door Cornelis Holsteyn, verbeeldt Lycurgus, zijn neef tot zoon aannemende; het wordt als zeer verdienstelijk werk geprezen. Tusschen de festoenen ter weerszijden van deze schilderij ziet men schilden, waarop oorspronkelijk de wapens der Weesmeesteren hebben geprikt. Het middelste vak der zoldering is, eveneens door C. Holsteyn, beschilderd met een voorstelling der Gerechtigheid, die kinderen onder haar hoede neemt; weder niet zeer gelukkig uitgevoerd zijn ook hier de in hout gesneden voorstellingen van attributenhoudende kinderen daaromheen. ☞ Ten slotte gaan wij nogmaals naar de achterzijde van het gebouw, waar nog de Schepenzaal en de Schepenskamer of de kamer van Schepenen Extraordinaris op ons bezoek wachten. De voornaamste bezienswaardigheid in laatstgenoemde kamer, waar de Schepe-

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

SCOUW IN DE BURGEMEESTERSKAMER.

de losbandigheden, die daarmee gepaard gingen. Maar ook het schilderstuk dezer schouw is prachtig, en mag ongetwijfeld een der meesterwerken van Ferdinand Bol genoemd worden. (Zie de afb. op blz. 68). Het verbeeldt Mozes, van den berg Sinaï afdalende en aan de kinderen Israëls, die eerbiedig knielend of verbijsterd sturende op den voorgrond zijn afgebeeld, de steenen tafelen der Wet voorhoudend. Lodewijk Napoleon meende, dat een koning een troon behoorde te hebben; en daar de Schepenzaal hem als troonzaal het meest geschikt voorkwam, zette hij, er geen andere plaats voor kunnende vinden, voor deze mooie schouw met dit prachtig schilderstuk zijn troon, zoodat twee meesterwerken bijna gansch aan het oog werden onttrokken. Dankbaar vermelden wij, dat Koningin Wilhelmina in 1910 den troon heeft doen verwijderen, zoodat het „overheerlijke stuk” van Bol weder bewonderd kan worden. Het door Vondel voor deze schilderij gemaakt gedicht is er niet, als elders, onder geplaatst. Mishaagde den stedebestuurders deze herinnering aan den goddelijken oorsprong der wet? Het gedicht luidde aldus:

Hebreuwsche Moses heeft de Wet
van God ontvangen
Waarmede hij naar 't Volck van
boven wederkeert,
Dat hem eerbiedig groet en welkomt met verlangen.
De vrije Staat luickt op, als 't Volck de wetten eert.

☒ Het gewelf der Schepenzaal is met wapenschilden gesierd van de schepenen D. Tulp, W. Backer, D. Munter, F. Reael, R. Ernst, D. V. van Oudshoorn, G. Valckenier, I. Hulft en L. Reynst. In het middenvak vertoont zich, geschilderd, de Gerechtigheid, en in de vakken daaromheen zijn zwevende kinderen tusschen wolken aangebracht. ☒ De Schepenzaal in haar geheel maakt thans een niet onvermengd-schoonen indruk. Ze ziet er te pronkerig uit, met haar drie op-zich-zelf prachtige

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCH STADHUIS-
PALEIS.
EMPIRE-KROONLUCHTER.

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCH STADHUIS-
PALEIS.
SCHOUW IN DE KAMER VAN SCHEPE-
NEN-EXTRAORDINARIS.

feestkronen, met de in vergulde kransjes aangebrachte namen der Nederlandsche provinciën tegen de wanden, met de overvloedige draperiën. Maar nog meer dan door Lodewijk Napoleon is het aanzien der zaal geschaad toen men, reeds in de 17e eeuw, aan haar noordzijde een „hang-” of insteekkamer voor den Schout heeft laten maken, nadat het voor hem oorspronkelijk bestemde vertrek te klein bleek. Vooral omdat de bogen en hunne versieringen, die het lage en het hooge gedeelte der zaalscheiden, geen fraai geheel vormen, ook al denkt men zich het ver-

rechterhanden zijn aangebracht. En van de vertrekken op de tweede hoofdverdieping verdient slechts de Grootte Krijgsraadkamer vermelding, van wege haar groote afmetingen en haar overwelfing van eikenhout. Zij is boven de Schepenzaal gelegen, en nog grooter dan deze. Overigens is zij geheel onversierd gebleven; wel werd in 1657 aan Pieter Post opgedragen haar te versieren, maar zijn ontwerp werd niet uitgevoerd. In de 18e eeuw hing men tegen de wanden eenige schuttersstukken, afkomstig uit den Doelen, en andere schilderijen. De Nachtwacht van Rembrandt moest zich met een plaatsje in de Kleine Krijgsraadkamer vergenoegen. ☒ Wellicht is ook de Grootte Krijgsraadkamer uitnemend als Raadsaal in te richten. Ze is wel wat hoog gelegen, maar dit brengt het voordeel mee, dat de Vroede Vaders minder last van het straatrumoer zullen hebben, en de goe-gemeente en de ambtenaren beneden minder last van het rumoer, dat tegenwoordig Vroede Vaders, en vooral de Amsterdamsche, nog al eens plegen te maken. ☒ In 1808 werd in deze en aangrenzende vertrekken het koninklijk Museum ingericht, dat in 1814 al weder naar het Trippenhuys werd overgebracht. Maar vroeger bevonden zich hier weinig anders als bergplaatsen of ongebruikte vertrekken, zoo ook op de tweede tusschenverdieping; men had al de ruimte, die thans zoo goed van pas zal komen, toen niet noodig.

☒ Onze beschrijving van het merkwaardige bouwwerk is ten einde. Er valt nog één vraag te beantwoorden, die onze lezers zich waarschijnlijk reeds herhaaldelijk gesteld hebben: is het monument der 17e eeuwse regeerders nog een geschikt bestuurshuis voor het Amsterdam der 20e eeuw? Men mompelt wel eens dat dit niet het geval is, maar aan dit trouwens zwakke gemompel, komend uit de kringen van hen, aan wier slaphed 't te wijten is, dat het Stadhuis nog steeds niet aan zijn oorspronkelijke bestemming is teruggeven, behoeft heusch geen waarde te worden gehecht. Natuurlijk, thans zou men een Stadhuis in vele opzichten anders maken; men denke slechts aan de Vierschaar, aan de te kleine Vroedschaps-gemeente zich uitstrekt, zoo ontzaglijk groot geworden, in één huis, en zeker niet in het Stadhuis op den Dam kunnen worden ondergebracht; een prachtige oplossing: een bijgevoegd het hoofdgebouw verbonden door een gang onder den

1) Behalve de in vorige nummers genoemde zalen, had vóór 1808 ook de Secretarie een gewelf.

guldseel waarmee Lodewijk Napoleon de ornamenten voorzag, weg. (Zie de afb. op blz. 69) Een balie tusschen deze beide deelen der zaal is bij de inrichting tot Paleis in 1808 verwijderd. De laatste Hollandsche vlag, die in 1832 van Antwerpen's citadel wapperde, hangt tegen de arcade. Daarachter, ter plaatse waar aanvankelijk ook een schouw had geprikt, bracht men in 1765 een wit marmeren kachelnis aan, die, zeker niet leelijk, in zijn al te grooten eenvoud hier geheel misstaat. ☒ Vergissen wij ons niet, dan is de Schepenzaal, de grootste van het Stadhuis — behalve de Burgerzaal, die natuurlijk haar karakter als hal of vestibule moet herkrijgen — als aangewezen voor vergaderzaal van den Gemeenteraad; de Vroedschapskamer zal daar wat te klein voor zijn. De hangkamer voor den schout kan dan boven de arcade open gemaakt, en uitstekend als „publieke tribune” ingericht worden. ☒ De eerste tusschenverdieping, de vertrekken boven de zulke die geen gewelven hebben 1), vertoont slechts in de „kamer van Huwelijkszaken en Injuriën”, waar trouwlustigen „aanteekenden” en waar ook recht gesproken werd inzake geschillen tusschen echtgenooten (vandaar dat de „trouwkamer” ook wel „krakeelkamer” heette), iets bezienswaardigs: een overigens eenvoudige schouw met een fries waarop twee ineengelegde

DÉTAIL VAN DEN SCHOORSTEEN-
MANTEL IN DE JUSTITIEKAMER.
(DE VOS EN DE OOIEVAAR).

pig" het Huis der Stad als Paleis te bewonen. Met een gedeelte van het Prinsenhof er bij, zou men zelfs over een overvloed van ruimte beschikken. Bovendien moet niet vergeten worden, dat het geenszins slechts gaat om de vraag: Stadhuis of Paleis. Want in geen geval mag het Stadhuis Paleis blijven, daar het, door deze bestemming, als kunstwerk verknoeid is. „Het gebouw is niet méér genietbaar dan een schilderij, die naar den muur gekeerd staat," schreef in 1883 de verontwaardigde J. A. Alberdingk Thijm. . . . „Amsterdam duldt, dat zijn hoofdgebouw, in het van leven tintelend centrum der stad, daar staat als een mummie, omwoeld en verdroogd, dat het als een geraamte met holle oogen u aanstaart. . . . Wat komt het er op aan, of wij daar een trofee van onzen volksroem verwaarloozen! Of de stoutste geesten van ons glansrijkste tijdperk met ontzach naar dat Amsterdamsche kapitoel hebben opgezien! . . . Wij gaan wel met vrouw en dochter naar de comédie en naar Artis, als het Wilhelmus ter eere van het Koninklijk bezoek gespeeld wordt — maar de handen uit de mouw te steken, om den Vorst des lands een waardig verblijf te bouwen en om het kompendium onzer XVIIe eeuwse grootheid weder tot waardeering te brengen en opnieuw te doen stralen van zijn ouden zin en rijkdom — daar willen wij niet van weten. Is er een tweede land in Europa, waar zulk een schandaal met een kalm gemoed zou worden geduld? Ik kan het niet gelooven." Wilt gij hooren wat een ander, die u misschien nader staat dan de „fijnzinnige minnaar van ons edelst voorheen", zooals Maria Viola den kunstzinnigen Katholieken Amsterdamer noemde wiens woorden wij hierboven aanhaalden, van dit schandaal te zeggen heeft? Het is de dichter Albert Verwey, die over de mishandeling van Amsterdam's Stadhuis onder meer schreef: „Wanden, door schoone verdeeling van vlakken en lijsten, modellen van bouworde, omlijnd en doorbroken tot een bespotting van den schoonheidszin. Vloeren, zuiver bewerkt uit marmer . . . verborgen onder ruwe houten planken en kleurige, Deventersche vloer kleeden. Ommegangen, bewonderenswaardige wandelplaatsen, eigendom van een bevolking, door marmergeschilderde schotten en lijsten afgehokt tot donkere kamers. Maar hoe schandelijk dit alles is, weet ge ook uit mijn woorden niet. Wat beeldhouwwerk! Ik heb met innige aandacht in Amsterdam, in het Stadhuis op den Dam, een beeldhouwkunst bewonderd, die ik zoo niet kende. Beelden, groot door hun behandeling van levende lichamen. Tafereelen, boeiend door kracht en zuiverheid en genietende verbeelding. Friezen en lijnen, geestig en fijn en openhartig — zoodat het vooroordeel tegen het barokke, dat den stijl eigen mag zijn, ontdooide onder den warmen adem van waarlijk menscheijk medegevoel. En al deze beeldhouwkunst, o stadgenooten, die openbaar moest zijn en een geluk en een les voor u en uw kinderen, niet enkel dat zij in een gesloten, onbewoond huis er een eeuw lang aan onthouden is, neen, verhonddicht en gehoond is ze achter schotten en hokken

Nieuwe Zijds Voorburgwal, heeft men zich — alweder — door het Rijk laten ontnemen. Maartoch, in Jacob van Campen's monument met zijn vele vertreken gelijkstraats, zijn twee hoofd- en twee tusschenverdiepingen, is héél wat ruimte. En er is geen kwestie van, of het 17e eeuwse Stadhuis, eeuwen lang veel te groot, zou ook voor den modernen gemeentedienst nog alleszins voldoende zijn gebleken, wanneer niet Lodewijk Napoleon, te Amsterdam willende verblijven, zijn wensch had doorgedreven om „voorloop-

en lichtbenemende ramen, zoodat men soms als een dief voor een glazen kast sluipen moet, om achter de ruiten de schoonste scheppingen te zien. . . . En wij, die beweren hart voor het volk te hebben, wij onthouden het schaamteloos en schandelijk dit schoonste, dat voor het volk was bedoeld. Want dat huis was een Raadhuis en open voor alle komenden. Die zalen waren ommegangen, galerijen van beeldhouwkunst, open voor iederen wandelaar. Wij hebben ze gesloten, ze verknoeid, ze gehoond, ze ontnomen aan het volk, waar ze aan behoorden, en het schoonste, wat aan het volk behoorde, hebben wij vermoord." Men hoont Amsterdam en zijn stadsbestuur tegenwoordig niet weinig om den binnen schuttingen gesloten modderplas aan de oostzijde van den Dam. Richt echter het oog naar het Westen van het oude stadsplein. Grooter, veel grooter ergernis geve u allen daar het groote dood-gemaakte monument der gouden eeuw! In de komende Septembermaand gedenkt Koningin Wilhelmina haar vijf-en-twintigjarig regeeringsjubileum. Nederland's volk zal haar hulde brengen als zij verblijft in het huis van Amsterdam's, maar ook van Neerland's schande. Zal Neerland's volk dan eindelijk spreken, eindelijk, zij 't voorloopig nog maar in woorden, blijk geven van den vasten wil, om het onrecht, onze hoofdstad en mede onzen vorsten aangedaan, te herstellen, en tevens een eind te maken aan een gruwelijke monumentenschennis? Zal eindelijk, eindelijk, uit den mond van den minister van Binnenlandsche Zaken, of uit dien van den minister van Onderwijs en Monumentenzorg, bij die gelegenheid het verlossende woord klinken? Wij betwijfelen het. En blijkt onze twijfel gerechvaardigd te zijn, dan is er slechts één weg: „Amsterdam is voornemens zijn Stadhuis, in 1813 voorloopig aan den landvorst ter bewoning afgestaan, weder in gebruik te nemen. Om het Rijk in de gelegenheid te stellen, in de hierdoor ontstane leemte te voorzien — het zijdcor het bouwen of verbouwen van een koninklijk paleis in de Residentie, en het inrichten van een woning voldoende voor een verblijf van de koninklijke

DÉTAIL VAN DEN SCHOORSTEEN-
MANTEL IN DE JUSTITIEKAMER.
(DE VOS EN DE OOIEVAAR).

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-
PALEIS.
SCHOORSTEEN IN DE JUSTITIEKAMER.

familie van enkele dagen 's jaars, in de Hoofdstad, hetzij door het bouwen van een vorstelijk verblijf in de Hoofdstad alleen — heeft de Raad der gemeente Amsterdam besloten, daarbij tevens rekening houdend met de ongunstige tijden, het betrekken van zijn Stadhuis uit te stellen tot 1 Januari 1935. B. en W. van Amsterdam, daartoe gemachtigd door den Raad, zijn bereid het Rijk met alle hun ten dienste staande middelen te helpen bij het zoeken naar een waardige woning te Amsterdam voor het koninklijk gezin; zij denken hier inzonderheid aan de patricische woonhuizen aan een der hoofdgrachten van de stad, waaronder er zeker zijn, die voor een verblijf van enkele dagen 's jaars alleszins voldoende geacht kunnen worden. Het zal hun een eer zijn, Hare Majesteit en de staatshoofden die ons land mochten bezoeken, op hun Stadhuis te ontvangen gelijk hun voorgangers het zoo vaak de Stadhouders en andere vorstelijke bezoekers hebben gedaan." ¶ Is er zoo ontzaglijk veel moed toe nodig, bestuurders van de Hoofdstad, om een dergelijke missive aan de Regeering te 's-Gravenhage te sturen? Het schijnt wel, want gij hebt ze nog steeds niet verzonden. Is de tijd daarvoor nu eindelijk niet eens gekomen, nu Amsterdam, reeds meer dan een eeuw, zich het gebruik van zijn Stadhuis ziet ontzegd, en niets er op wijst, dat de onbescheidenheid, waarmee de landsregeering van uw welwillendheid blijft profiteren, weldra een einde zal nemen, door het inzicht, dat zelfs een Regeering geen misbruik mag maken van de goedheid van een Stad, die, zich vrijwillig buigend voor een staatsgezag waarvan zij zich vroeger zelve als de machtigste draagster beschouwde, niet verdient zóó behandeld te worden? ¶ Sta u het voorbeeld van uw voorgangers voor oogen, bestuurders der Hoofdstad! Niet blindelings hebt gij dat te volgen in dezen zoo geheel anderen tijd. Maar toont u bij 't opkomen voor de stad, wier belangen gij hebt te behartigen, als zij, krachtige mannen van de daad. Al te lang hebt gij het „prudenter" in de oude burgemeesterskamer voor oogen gehouden; in diezelfde kamer leest gij ook het „fortiter". Gij hebt slechts te *willen*, en het Stadhuis op den Dam is weder waarlijk Stadhuis geworden. *Wilt* dan! Amsterdam zàl zijn stadhuis herwinnen, nu of straks, zeggen wij met prof. Brugmans. Stelt gij er geen eer in, dat het nog door *Uw* toedoen herwonnen wordt? ¶ Een schoone dag zal het zijn, wanneer gij, onder 't lustig gespeel van Hemony's klokken, weder in het tot nieuw leven ontwaakte gebouw aan den Dam uw intrede doet. Dan zal Amsterdam jubelend u een heilwensch brengen, van zin gelijk aan dien welken Constantijn Huygens tot uw beroemde voorgangers richtte:

God, die u Macht en Pracht met Reden gaf te voegen,
God ghev' u in 't Gebouw met Reden en Genoeg
Te thoonen wie ghij zijt, en, daar ick 't al in sluyt:
Heil zij daer eeuwich in, en onheil eeuwich uyt.

A. LOOSJES.

Bij het schrijven van dit artikel zijn, behalve de oude Amsterdamsche stadsbeschrijvingen, vooral die van Wagenaar, voornamelijk geraadpleegd: „Het Koninklijk Paleis te Amsterdam" door C. T. J. Louis Rieber. Uitg. Brill, Leiden 1899. — „Het Stadhuis van Amsterdam" door prof. H. Brugmans en A. W. Weissman. Uitg. Mij. „Elsevier", Amsterdam. 1914. — „Noord-Hollandsche oudheden", 7e stuk, door G. van Arkel en A. W. Weissman. 1905.

Van een gevangene op het voormalig Blokhuis te Genemuiden.

VALT er van het slot of huys te Genemuiden niet veel merkwaardigs te vertellen, vermeldenswaard is, dat in het jaar 1572 die sterkte twee en een halve maand een gevangene binnen haar dikke muren herbergde, die meer dan het gebouw verdient, dat zijn naam voor het nageslacht worde bewaard. Die gevangene was *Arend thoe Boecop*, een der toenmalige burgermeesters der stad Kampen, een regeeringspersoon, die door zijn rechtvaardigheid, zijn bekwaamheid, zijn moed en zijn groote onbaatzuchtigheid, in hooge mate geëerd en gezien was. ¶ Gedurende de tien jaren, waarin deze veel geroemde bewindsman zijn groote en door zijn medeburgers gewaardeerde diensten aan Kampen bewees, was het voor land en stad een veel bewogen tijd. Bekend is, hoe toen de Nederl. Gewesten, ofschoon geen deel uitmakende der Spaansche monarchie, nochtans door Philips II als heer dezer gewesten werden geregeerd, alsof het wingewesten van Spanje waren. Met de rechten, privilegiën en vrijheden van ons volk werd eenvoudig geen rekening gehouden, zooals blijkt uit de besluiten, door dien meer en meer door vele Nederlanders gehaten koning genomen. Zeer vijandig werd de verhouding toen Philips, als vurig Katholiek, met groote strengheid tegen de aanhangers der Nieuwe Leer, tegen Lutherschen en Calvinisten optrad. En toen het verbitterde volk in vele steden zich schuldig maakte aan vernieling der heiligenbeelden, deed deze beeldenstorm den koning besluiten zijn onverbiddelijken veldheer Alva in 1567 naar deze landen te zenden om het door hem uitgesproken doodvonnis over het volk der Nederlanden te voltrekken. Het zesjarig schrikbewind van dezen hardvochtigen „IJzeren hertog" is het meest tragische, aangrijpende en daardoor ook het meest bekende en bestgekende tijdvak uit onze historie. ¶ Voor mannen als Arend thoe Boecop en zijn zwager en ambtgenoot Coenraad van de Vecht, werd nu de positie uiterst moeilijk, want beiden bleven der Katholieke Kerk en hun wettigen koning getrouw, en toch waren ze geroepen voor de rechten en vrijheden van hun landschap en stad te waken. In dat opzicht kwamen zij volkomen overeen met hun stadhouder, den graaf van Aremberg; en niet alleen wat hun positie maar ook wat hun houding betreft, als bemiddelaars tusschen een koning, die onbeperkt wilde heerschen en liever had, dat het gansche land een onbewoonde wildernis werd, dan te dulden dat in zijn gebied één ketter leven zou, en een volk, dat, wat de

Calvinisten betreft, de leer huldigde, dat men ter wille van zijn geloof, zich desnoods tegen zulk een vorst moest verzetten. ¶ Thoe Boecop stond tusschen deze uitersten. Aan de eene zijde kwam hij op voor eenheid van geloof en kerk; keurde de godsdienstige beweging af en ging die zoover het in zijn macht stond, tegen; aan de andere zijde drong hij met klem aan op handhaving der verkregen en door den Vorst bezworen rechten en vrijheden van stad en land. Meermalen zien we hem naar Brussel en Antwerpen reizen om voor die rechten te pleiten. Zoo komt hij in verzet tegen de nieuwe bisdommen, tegen het door den koning ingestelde onwettige gerechtshof en tegen de verordeningen op het muntwezen. ¶ Als gedeputeerde der staten van Overijssel verschijnt hij te Deventer, waar het kapittel van de Lebuinuskkerk zich wat al te toegevend heeft gedragen tegenover den nieuwen

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCHES STADHUIS-PALEIS.

SCHOUW IN DE SCHEPENSZAAL, MET
SCHOORSTEENSTUK VAN FERDINAND
BOL, VOORSTELLEND MOZES, AFDA-
LEND VAN DEN BERG SINAI MET DE
WET DER STEENEN TAFELN.

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.

DÉTAIL VAN DE FRIES DER SCHOUW IN DE SCHEPENSZAAL, VOORSTELLEND E DE AANBIJDING VAN HET GOUDEN KALF DOOR HET VOLK ISRAËLS TIJDENS MOZES' AFWEZIGHEID.

bisschop: de Roomsche en Koningsgezinde Thoe Boecop stuitte deze verkorting van de rechten zijner landgenooten. En steeds moeilijker werd voor hem die strijd op kerkelijk gebied. Zijn hart trok naar de oude Moederkerk, zijn rechtvaardigheidsgevoel eischte handhaving der volksrechten en privilegiën en vrijheden. Intusschen breidde ondanks de strenge geloofsvervolgung de Nieuwe Leer, ook in deze streken, zich meer en meer uit. Er ontstonden volksbewegingen die, als te Deventer, niet meer of met groote moeite te onderdrukken waren, hoe krachtig mannen als Aremberg en Thoe Boecop ze ook trachtten tegen te gaan of te bedwingen. In 1568, het eerste jaar van den Tachtigjarigen krijg, brengt de gevreesde hertog van Alva, vergezeld van zijn zoon, ook een bezoek aan Kampen. Natuurlijk behoort Thoe Boecop tot de mannen, die aangewezen worden, den landvoogd des konings te begroeten en te ontvangen, en onze burgervader laat ook bij deze gelegenheid niet na, op de rechten en privilegiën der stad te wijzen. In 1570 ziet ons kloeke magistraatslid zich aangewezen, deel uit te maken van het gezantschap naar Antwerpen om daar bij Alva aan te dringen op intrekking van diens nieuwe ordonantiën, als zijnde deze in strijd met het staatsrecht van Overijssel. En ten slotte wordt hem, in het voor hem zoo noodlottige jaar 1572, opgedragen de aftocht der Spaansche ruitersbenden te bewerken waarmede Alva, ook in deze provincie, vele steden had bezwaard. En het was niet het minst aan zijn welsprekendheid te danken, maar zeker ook mede aan het geschenk, den secretaris van Don Frederik aangeboden, dat het doel werd bereikt en de Spaansche ruiters vertrokken. Bleek hij zoo de man, die om zijn groote bekwaamheid en eerlijkheid het vertrouwen bezat zijner mederegents, ook het volk eerbiedigde hem als een burgermeester, hun genegenheid ten volle waard, niet het minst om zijn, voor onzen tijd bijna ongeloofelijke onbaatzuchtigheid. Hiervan een enkel staaltje, dat wel verdient in deze dagen, nu bezuiniging het wachtwoord is, door alle ambtenaren gelezen en overdacht te worden, als een voorbeeld, in hooge mate navolgenswaard. Thoe Boecop en zijn collega Van Haarst waren belast met een zending aan den hertog van Alva, toen te Brussel vertoevende. Na hun taak vervuld te hebben, wilden ze over Amsterdam terugkeeren. Maar toen ze in de Amstelstad waren aangekomen, was het zulk stormachtig weer, dat het niet zonder gevaar was, de Zuyderzee over te steken. Toch besloten de moedige mannen den tocht te wagen, ten einde een week soldy voor hun stad uit te winnen. De storm nam in hevigheid toe en bracht de reizigers niet weinig in gevaar. Gelukkig kwamen ze behouden te Kampen aan. De vroedschap der stad, verheugd over hun terugkomst en behou-

denis, bood hen voor hun onbaatzuchtigheid een aanzienlijk geschenk aan. De edele burgemeester Thoe Boecop sloeg het aanbod beleefdelijk af, wat te meer gewaardeerd moest worden, daar zijn vermogen onder de staatsstormen geducht geslonken was, zoodat na zijn dood er onder zijn nakomelingen waren, die een tijdlang van wege de stad Kampen ondersteuning genoten. Zulke regeeringsmannen vond men in de Nederlanden, in de zorgvolle tijden, toen Alva den tienden penning hief.

Foto C. Steenbergh.

ZIJVLAK VAN DE FRIES DER SCHOUW IN DE SCHEPENSZAAL (DE LOSBANDIGHEDEN, DIE MET DE AANBIJDING VAN HET GOUDEN KALF GEPAARD GINGEN.)

Zwaar werd Boecop's toewijding, beginselvastheid en onbaatzuchtigheid op de proef gesteld in het jaar 1572, zoo rijk aan belangrijke gebeurtenissen. Vijf jaar lang hadden de Nederlanders geduldig het zwaar drukkende juk, hun door Alva op de schouders gelegd, getorst. Nu begon het in het Westen te dagen. Met Den Briel, door de Watergeuzen veroverd, voorop, begonnen de Hollandsche steden het verzet in den zwaren strijd tegen den machtigen dwingeland. Was het vier jaar vroeger, in 1568 de Prins van Oranje geweest, die door met

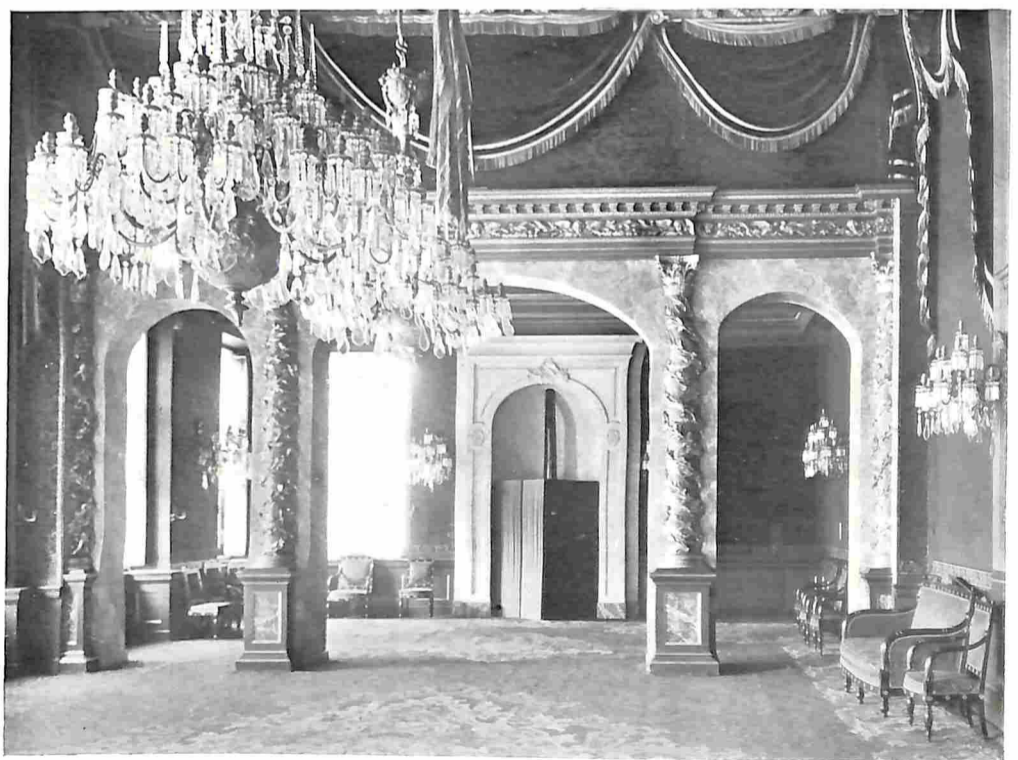

Foto C. Steenbergh.

HET AMSTERDAMSCH E STADHUIS-PALEIS.
GEZICHT OP HET NOORDELIJKE (LAGE) GEDEELTE DER SCHEPENSZAAL.

denis, bood hen voor hun onbaatzuchtigheid een aanzienlijk geschenk aan. De edele burgemeester Thoe Boecop sloeg het aanbod beleefdelijk af, wat te meer gewaardeerd moest worden, daar zijn vermogen onder de staatsstormen geducht geslonken was, zoodat na zijn dood er onder zijn nakomelingen waren, die een tijdlang van wege de stad Kampen ondersteuning genoten. Zulke regeeringsmannen vond men in de Nederlanden, in de zorgvolle tijden, toen Alva den tienden penning hief.

Foto C. Steenbergh.
HET BEELD VAN MERCURIUS
IN DEN ZUIDOOSTELIJKEN
HOEK DER GALERIJEN IN HET
STADHUIS-PALEIS.

gehechtheid aan den wettigen Vorst en de bestaande instellingen. Met vurige welsprekendheid wakte hij zijn medeburgers op tot dappere verdediging. „Gedenkt”, riep hij hun toe — „den eed van trouw aan de stad gezworen; gedenkt dat Kampen nog nooit zijn hulde aan zijn wettigen koning heeft geschonden! Altijd heeft men deze muren verdedigd! Nooit zijn ze overweldigd en dat zal ook niet gebeuren als wij onzen plicht doen en kloek gebruik maken van de hulpmiddelen, waarover wij beschikken. Hoe zouden wij het

een leger in 't land te vallen, ter bevrijding van het verdrukte volk, als het ware, zijn handen beschermend had uitgestrekt naar de lijdende Nederlanders, thans waren de rollen omgekeerd en was het nu ontwakende volk, dat smekend om hulp de handen ophief naar den Prins, den herder, „die bleef waken”. Terwijl Oranje in Holland gekomen, daar de zaak leidde en de Spanjaarden bestreed, viel zijn zwager, graaf Willem van den Berg, in het Oosten van 't land, veroverde Zutphen, Deventer, Hasselt, Vollenhove en Genemuiden en sloot nu ook Kampen in, om ook deze IJselstad uit Spanjes handen te rukken. Nu toonde burgemeester Thoe Boecop zijn groote

voor God en het nageslacht kunnen verantwoorden, zoo Kampen kwam te vallen!” In dien geest sprak de moedige magistraat, naar zijn conscientie handelende en eindigende met de woorden: „Onze nakomelingschap zou, zoo de stad viel, onze lafheid beschreien en het koud gebeente in onze grafsteden vervloeken!” En bij het woord voegde hij de daad. Gedurende drie dagen, nacht en dag, geeft hij op de gevaarlijkste punten zijn bevelen en gelast zelfs een zijner huizen bij de Hagen, waarachter de vijand zich versterken kon, neer te schieten. Maar al zijn kloekheid en inspanning waren te vergeefs. Hij had niet alleen te doen met den vijand daarbuiten, maar ook met dien binnen de wallen

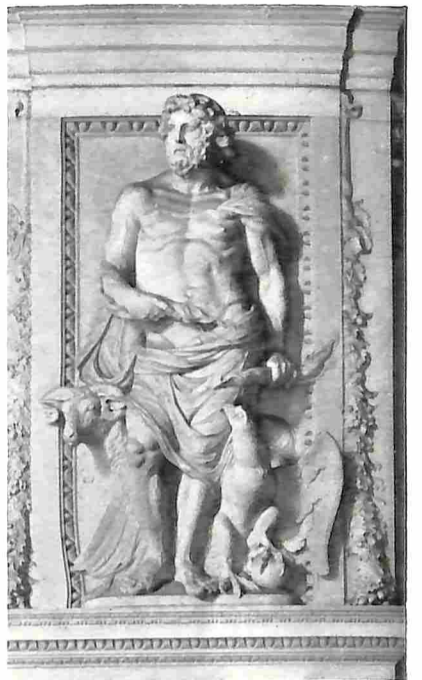

Foto C. Steenbergh.
HET BEELD VAN JUPITER IN
DEN ZUIDWESTELIJKEN HOEK
DER GALERIJEN.

der stad, waar er velen waren, voorstanders der Hervormde leer, die wel gaarne graaf van den Berg, de poorten zouden zien binnentrekken. Verdeeldheid dus, maar ook verraad waren nu oorzaak, dat de gezworenen der stad besloten met den graaf te onderhandelen, en aan Thoe Boecop werd deze moeilijke en onaangename taak opgedragen, die hij niet dan met grooten weezin op zich nam. Een verdrag werd gesloten en de belegeraars trokken Kampen binnen. De Prins van Oranje had zijn zwager last gegeven om, wanneer het hem gelukte Kampen te nemen, Arent Thoe Boecop en Cornelis van der Vecht gevangen te nemen en op waardige wijze te behandelen. Zoo geschiedde het. Toen beiden uit Zwolle, waar ze een vergadering der Staten hadden bijgewoond, terugkeerden, werden ze voor de IJsselbrug door 's graven proost in hechtenis genomen en naar juffer Cruessé's huis gebracht. Drie dagen brachten ze, opgesloten in een klein, somber vertrek door. Boecop's vrienden wilden gaarne een goed woord voor hun burgemeester doen, maar deze verklaarde geen gratie, maar recht te verlangen. Den 5en September 1572 werd het tweetal met den stadswagen naar het Blokhuis te Genemuiden gebracht. In dit slot, bewoond door den drost met gade en kroost, bracht de werkzame seer. burgemeester zijn tijd niet in ledigheid door. In de studie van beroemde werken vond hij afleiding en troost, als hij las van het leed en het onrecht, vroeger levenden personen aangedaan. Bovendien schreef hij hier menig boek, dat van zijn groote kennis getuigde, o.a. Kroniek van het bisdom Utrecht (uitgegeven door het Historisch Genootschap te Utrecht); geschiedenis van de Geldersche hertogen, alsmede aantekeningen over de Geschiedenis der Friezen. Als gevangene had hij zich niet te beklagen. De drost, Hendrik van Broekhuizen, een welwillend man, beijverde zich beiden gevangenen het verblijf te veraangenamen. Bovendien ontving thoe Boecop er meermalen bezoek. „Mijn huysvrouw ende dochter” — zoo schreef hij — „quam dagelijks bij mij op het huys”. Zijn lotgenoot Van der Vecht vertrok met toestemming van graaf v. d Berg naar Kleef, en het is te begrijpen, dat het gemis van dezen vriend wel het verlangen in hem zal versterkt hebben, weer vrij te zijn. Zijn geduld zou niet lang op een zware proef gesteld worden, want Kampen bleef slechts ruim twee maanden in het bezit van den graaf v. d Berg. Reeds den 19 Nov. nam deze, naar het bleek, niet te vertrouwen veldheer, uit vrees voor de Spanjaarden, nadat deze manschappen de vlucht, waardoor al de door hem veroverde plaatsen weer in handen der Spanjaarden vielen. Nu zou het onzen burgemeester niet moeilijk gevallen zijn te ontvluchten, maar als vluchteling te Kampen, waar hij zoovele jaren een eervolle en aanzienlijke betrekking had bekleed, terug te keeren, daarvoor had deze man van eer geen ooren. Toen eenige van zijn vrienden uit Vollenhove naar Kampen terugreizende, hem bezochten en er op aandrongen met hen mee te gaan, weigerde hij. „Met evengroote eere wilde hij in zijn vaderstad worden binnengehaald als Graaf v. d Berg hem had uitge-

Foto C. Steenbergh.
HET AMSTERDAMSCHÉ STADHUIS-PALEIS.
HET BEELD VAN DIANA MET OMGEVING, IN DEN ZUID-
OOSTELIJKEN HOEK DER GALERIJEN.

leid". Toen dan ook den volgenden dag twee afgevaardigden van Schepenen en Raden der stad met een wagen voor het Genemuiden Blokhuis verschenen, met dringend verzoek namens de oude stadsregering, naar Kampen terug te keeren, was hij bereid en verliet den kerker, waar hij 2½ maand had doorgebracht. ☒ Bij zijn vrienden teruggekomen, weigerde hij te voldoen aan het eervolle verzoek, weder zijn oude functie te aanvaarden, zoolang er de nieuwe door den graaf v. d. Berg ingestelde raad nog zitting had. ☒ Eerst toen deze voor den ouden Magistraat had plaats gemaakt, trad Thoe Boecop weer als regeeringspersoon op, zonder evenwel zulk een werkzaam aandeel in de zaken te nemen als vroeger. ☒ Naarmate de invloed der partij van Oranje en der Hervormden toenam, trad hij meer op den achtergrond. Tot 1580 bleef hij nog schepen. Na dien tijd onttrok hij zich aan alle bemoeiingen, welke met het bestuur der stad in verband stonden. Dit kon ook niet anders. In de drie groote en vele kleine steden van Overijssel was het getal aanhangers der Gereformeerde leer zeer toegenomen, en voor wie de oude toestanden en beginselen wilde handhaven, werd het steeds moeilijker tegen den stroom op te roeien. Thoe Boecop begreep dat, en dit was hem een reden zich geheel uit het staatkundig leven terug te trekken. Maar Kampen mocht zijn burgemeester eeren, die evenals de stadhouder, van Aremberg, met wien hij op vriendschappelijke voet verkeerde, zulke groote bekwaamheden en zulk een groote werkzaamheid had aan den dag gelegd, ten dienste van stad en gewest, naar de beginselen, welke zij tot hun dood toe getrouw zijn gebleven. ☒ Zoo bleek de gevangene op het Blokhuis te Genemuiden, dat door de zegevangenschap meerdere bekendheid kreeg, te zijn geweest een bekwaam en onbaatzuchtig magistraat, een eerbiedwekkend en betrouwbaar staatsman, een krachtig en invloedrijk leidsman, een man, die zijn eer ongeschonden wist te bewaren, geëerd bij voor- en tegenstanders. H. V. DALFSEN.

EEN PRACHTIG BOLGEWAS VOOR DEN ZOMER.

ZUID-AFRIKA heeft ons tal van schoone sierplanten geschonken, heesters, kruiden en bolgewassen, en onder deze laatste is er een, welke zich onderscheidt door buitengewone afmetingen van gewas en bloemen, en als een koningin onder hare zusters kan beschouwd worden. Deze koningin is de *Crinum Moorei*, door Hooker zoo genoemd, maar door Carrière als *Crinum Makoyanum* beschreven, een plant, welke vrij veelvuldig als sierplant in kassen, serres en kamers wordt aangetroffen, hetgeen ze dankt aan hare uitnemende, decoratieve eigenschappen en aan hare gemakkelijke cultuur. ☒ Inderdaad zijn hare eigenschappen uitnemend. Stel u voor: een plant die, in volle ontwikkeling, een bladerrozet vormt van 12 tot 15 uitgespreid staande, riemvormige, lichtgroene bladen, die van 60 tot 90 cM. lang en 7 tot 11 cM. breed kunnen zijn, welke elkander nauw omsluitende voeten der bladeren. Dit schijnstammetje heeft wel eenige overeenkomst met de schijnstammen der banaanplanten, met dit verschil dat de bloemstengel niet

dóór den schijnstam, zooals bij de banaan, maar terzijde daarvan omhoog schiet. Het schijnstammetje bij *Crinum Moorei* moet men opvatten als het verlengde topstuk van den bol en wordt als de hals daarvan aangeduid, welke pl.m. 45 lang kan zijn. Ook de bol is buitengewoon groot van afmeting en laat de meeste bolgewassen in dit opzicht ver achter zich. Een volwassen bol van *Crinum Moorei* kan tot 15 cM. doorsnede halen. In volwassen stadium worden nevens den moederbol meerdere dochterbollen ontwikkeld, die oorzaak zijn dat bij voortschrijdenden groei groepjes van dicht tegen elkander zittende bollen ontstaan, welke nu en dan, om een normale ontwikkeling te bevorderen, uit elkander gehaald moeten worden en afzonderlijk in frisschen grond moeten worden uitgeplant. Gemakkelijk gaat dit niet, wijl de dochterbollen bijzonder stevig met den moederbol verbonden zijn, en het beste doet men het bollencomplex uit pot of kuip te nemen, de aardkluit zooveel mogelijk uit te schudden, en dan met een scherp mes de verbindingen door te snijden en de bollen van elkander te scheiden. Men pot ze dan afzonderlijk in ruime potten, of gezamenlijk, maar dan gescheiden door flinke tusschenruimte, in kuipen op, in een voedzaam aardmengsel, bestaande uit $\frac{1}{3}$ blad- of boschgrond en $\frac{1}{3}$ zandige klei- of graszodengrond met een voldoende hoeveelheid grof zand en wat ouden koemest, waarbij

de aarde stevig wordt aangedrukt; vooraf heeft men gezorgd voor behoorlijke drainage, door op den bodem van pot of kuip, boven de waterloozingsgaten, een laagje potscherven te leggen. ☒ De beste tijd voor zulk een operatie is het voorjaar, als de nieuwe groei zich heeft aangekondigd. Wegens het verlies van vele wortels door de bewerking, moet men er aan denken voorloopig niet meer water te geven dan voldoende is om de aarde matig

Foto C. Steenbergh.

EEN PRACHTIG BOLGEWAS VOOR DEN ZOMER.
CRINUM MOOREI IN VOLLEN BLOEI, IN DEN AMSTERDAMSCHEN HORTUS.

vochtig te houden; later, als genoegzaam nieuwe wortels gevormd zijn en de plant goed doorgroeit, kan meer water gegeven worden. ☒ Den eersten zomer na zulk een verpotting zal de bloei nog zwak zijn, en onvolwassen bollen zullen in het geheel niet bloeien. Maar het volgende jaar heeft de plant zich geheel hersteld en zal elke volwassen bol de betoonde zorg met een krachtigen bloei beloonen. ☒ Die bloei van de *Crinum Moorei* is een verrukking op zichzelf. Stevig schiet de gladde, stevige, vrijwel rolronde bloemstengel terzijde van den hals van den bol, en hooger tusschen de lange, riemvormige bladen naar boven, flink boven de bladerkroon of het bladrozet uit, om, ter hoogte van 1 à 1.50 Meter de bloemknoppen tot ontwikkeling te brengen. Op de afbeelding kan men zien, hoe edel-slank die bloemknoppen zijn: men ziet ook hoe de bloemknoppen, naarmate zij hunne ontplooiing naderen, gracieus gaan ombuigen, en dat de geheel geopende bloemen een zijdelingschen stand hebben en u veroorlooven haar diep in het hart te kijken. Er kunnen zoo van zes tot tien bloemen op een stengel tot ontwikkeling worden gebracht, en als deze haar tijd hebben gehad en uitgebloeid raken, ziet men ze nog dieper naar omlaag buigen, tot ze ten slotte verwelken. Dit bloeiproces is waard het nauwlettend te volgen. 't Is een komen en gaan van sublieme schoonheden, elk brengend een verrukking voor het oog, door haren edelen vorm en fijne zacht-rose kleur, omgeven door een zachten, exquisen geur, dezen bloemen eigen. Elke bloem bestaat, overeenkomstig den grondslag van den bloembouw der

Amaryllidaceae uit een zesbladig bloemdek, waarvan de bloembladeren flauw naar buiten omgekruld zijn. Ze hebben een langwerpige-ovalen vorm en zijn van $2\frac{1}{2}$ tot 4 cM. breed. Ze vormen te samen een wijdgeopende, trechtvormige bloem, die uitloopt in een 7 tot 12 cM. lange bloembuis, welke als 't ware geleidelijk overgaat in de bloemsteel, die van 3 tot 8 cM. lang kan zijn. De bekroning van sierlijkheid vormen in de bloem de zes fijne, lange, bleekroode helmdraden, die aan den top keurig naar boven ombuigen en aan het einde de halvemaaanvormige helmknoppen dragen. En fijner haast nog, steekt weer de draadvormige stijl met dunnen stempel boven de meeldraden naar voren uit. ☼ Zulk een plant is inderdaad een kostbaar bezit; elken zomer schenkt ze hare schoonheids-gaven met nieuwe, immer frissche bekoorlijkheid, en als de bloemen uitgebloeid zijn, laat men de plant rustig voort-arbeiden voor nieuwe krachtverzameling, tot ten slotte, in het najaar, ook de bladeren geel worden en afsterven. Dan snijdt men het dorre loof een 25 cM. boven den bol weg, en zet den pot of kuip weg op een droge, niet te koele, in elk geval volkomen vorstvrije plaats weg, om de plant in het voorjaar opnieuw tot groei en bloei te brengen. 't Spreekt van zelf dat men der afgestorven plant in den winter geen druppel water geeft! ☼ Behalve de vorm met zacht-rose bloemen, bestaat er een variëteit met sneeuw witte bloemen, de var. *Schmidtii*, die men echter minder dikwijls aantreft. Beide behooren ze tot de edelste vormen uit de waardevolle groep der Kaapsche bolgewassen, welke onze volle belangstelling en toewijding verdienen.

A. J. VAN LAREN.

IN EEN JAPAN- SCHEN TUIN

door LAFADIO HEARN.

Vertaling van HENRI POLAK.

I.

MIJN kleine huis, twee verdiepingen hoog, aan het *Ohashigawa*, hoewel bekoorlijk als een vogelkooi, bleek veel te klein om comfortabel te wezen toen het heete jaargetijde naderde, daar de kamers maar weinig hooger waren dan sloopshutten en zóó nauw, dat een gewoon muskieten-net er niet in uitgehangen kon worden. Het speet mij het schoone uitzicht op het meer te verliezen, doch ik achtte het noodig naar het Noorden der stad te verhuizen, naar een zeer klein straatje achter het vermoldende kasteel. Mijn nieuw te-huis is een *Katchiu-Yashiki*, het oude verblijf van een *samurai* van hoogen rang. Het is afgesloten van de straat, of liever: den landweg, die langs de slotgracht loopt, door een hoogen, met pannen afgedekten muur. Men bereikt de toegangspoort, die bijna zoo groot is als die van een tempelhof, langs een lage, breede, steenen trap; rechts van de poort, vooruitstekend uit den muur, is een uitkijkvenster, zwaar getralied, als een groote houten kooi. Daar zagen, in feodale tijden, gewapende knechten scherp toe op allen die voorbij gingen, zelf onzichtbaar, want de tralies zijn zoo dicht opeen gezet, dat een aangezicht daarachter van den weg niet gezien kan worden. Binnen de poort is het pad naar het huis ook aan beide zijden bemurd, zoodat de bezoeker, tenzij het een bevoorrechte was, slechts de huisdeur, die altijd met witte *shoji* bedekt was, kon zien. Het huis zelf was, als alle woningen van *samurai*, slechts één verdieping hoog, doch binnen zijn er veertien kamers en deze zijn hoog, ruim en mooi. Er is, helaas, geen meer-gezicht, noch eenig

bekoorlijk uitzicht. Een gedeelte van de *O-Shiroyama*, met het kasteel op den top, half-verborgen door een pijnboomen-park, is te zien boven de dekking van den voormuur — doch slechts een gedeelte; ternauwernood honderd yards achter het huis rijzen dicht-beboschte hoogten, die niet alleen den gezichtseinder, doch ook een heelen lap van het uitspansel afsnijden. Deze ommuring wordt ruimschoots opgewogen door een zeer fraaien tuin, of liever: een reeks tuin-ruimten, die het gebouw aan drie zijden omringen. Breede veranda's zien er op uit en van den hoek van een dezer kan ik het gezicht op twee tuinen tegelijk genieten. Schermen van bamboes en biezee-weefsel, met wijde openingen zonder hekwerk in het midden, vormen de grenzen der drie afdeelingen van den hof. Doch deze schermen zijn niet bedoeld als schuttingen; zij zijn decoratief en duiden slechts aan waar de eene tuinkunststijl eindigt en een andere begint.

II

Nu eenige woorden over Japansche tuinen in het algemeen. ☼ Na iets geleerd te hebben — eenvoudig door zien, want de practische kennis dezer kunst vereischt jaren van studie en ervaring, naast een natuurlijk, instinctief begrip van schoonheid — van de Japansche wijze van bloemen-rangschikken, kan men Europeesche begrippen nopens bloem-versiering slechts als grofheden beschouwen. Deze opmerking spruit niet voort uit snel-verworven geestdrift, doch is eene overtuiging, geboren uit langdurig verblijf in het binnenland. Ik heb leeren begrijpen de onuitsprekelijke schoonheid van een enkel takje bloesems, neergezet zooals slechts een Japansche deskundige het neerzetten kan, niet door eenvoudig het takje te steken in een vaas, doch door misschien een geheel uur van snoeien en stellen en keurig hanteren; en daarom kan ik nu slechts denken aan hetgeen wij, westerlingen, een „bouquet" noemen, als een vulgair vermoeden van bloemen, een wandaad jegens het begrip van kleur, een grofheid, een abominatie. Zoo ongeveer, en om dezelfde reden, kan ik, na te hebben ervaren hetgeen een oude Japansche tuin is, onze kostbaarste tuinen mij slechts herinneren als domme uitstallingen van hetgeen rijkdom kan bereiken

in het scheppen van ongepasteheden, die de natuur geweld aandoen. ☼ Een Japansche tuin is geen bloementuin; ook is hij niet aangelegd met het doel planten te kweken. In negen uit de tien gevallen is er niets in, dat op een bloembed gelijkt. Sommige tuinen vertoonen bijna geen groen rijsje; andere hebben in het geheel geen groen en bestaan uitsluitend uit rotsen en kiezel en zand, ofschoon zulke uitzonderingen zijn. 1) Een Japansche tuin is gewoonlijk een landschap-tuin; toch is zijn bestaan niet afhankelijk van een bepaalde oppervlakte. Hij kan een *acre*, of vele *acres* groot zijn. Hij kan ook slechts tien voet in het vierkant meten, in buitengewone gevallen zelfs veel minder, want eene bepaalde soort van Japansche tuin kan klein genoeg gewrocht worden, om in een *tokonoma* plaats te vinden.

(Wordt vervolgd).

1) Zóó is de tuin, behoorende bij het paleis van den abt te *Tokuwamoni*, gemaakt ter herinnering aan de legende der steenen, die zich bogen voor de leer van Buddha. Te *Togo-ike*, in *Tottori-ken*, zag ik een grooten tuin, die bijna geheel bestond uit steenen en zand. De indruk, dien de ontwerper wenschte te geven, was die van het zwellen der zee over een duinrand; en de illusie was prachtig.

IN HET BEEKHUIZERBOSCH.